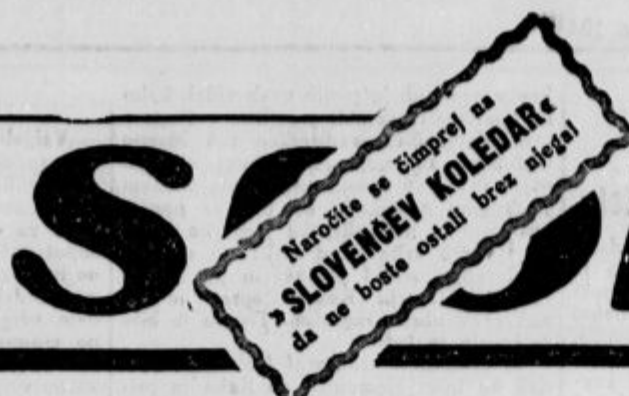

Uredništvo - upravna Ljubljana,
Kopitarjeva 6, telefon 4001 - 4004
Mesečna naročnina 18 Kr, za ino-
zemstvo 31-50 Kr,
Ček. rač. Ljubljana 10.650 za
naročnino in 10.349 za inserate

NOVEMBER - 1943
26
PETEK

Die heftigen Kämpfe im Osten dauern unvermindert an

Die eingeschlossenen Sowjetkräfte im Raume westlich Kiew aufgerieben - 199 Panzer, 554 Geschütze, 300 Maschinengewehre und Granatwerfer erbeutet oder vernichtet - Zahlreiche Gefangene eingebracht - Feindliche Kampfgruppe südlich Kremenchug vernichtet - Starker deutscher Kampfliegerverband bombardierte Schiffsansammlungen in La Maddalena und Bastia

DNB. Aus dem Führerhauptquartier, 25. Nov. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

An der Ostfront gehen trotz schlechten Wetters die heftigen Kämpfe unvermindert weiter.

Mehrere feindliche Vorstöße gegen den Brückenkopf Cherson scheiterten.

Am Brückenkopf Nikopol und im grossen Dnjepr-Bogen wurden auch gestern Angriffe der Sowjets unter Abriegelung einiger Einbrüche in harten Kämpfen abgeschlagen.

Südlich Kremenchug gelang es dem Feind mit starken Infanterie- und Panzerkräften in unsere Linien einzubrechen. Im Gegenstoss wurde eine feindliche Kampfgruppe mit zahlreichen Panzern und Geschützen vernichtet.

Im Raum westlich Kiew gewann der eigene Angriff unter ständiger Abwehr zahlreicher feindlicher Gegenangriffe und unter schwierigen Geländebedingungen langsam weiter an Boden. Die gestern als eingeschlossen gemeldeten starken feindlichen Kräfte wurden aufgerieben. Insgesamt erbeuteten oder vernichteten unsere Truppen dort in den letzten vier Tagen 199 Panzer, 554 Geschütze aller Art, dreihundert Maschinengewehre und Granatwerfer sowie 166 Kraftfahrzeuge. Die Sowjets hatten hohe blutige Ver-

luste. Zahlreiche Gefangene wurden eingebracht.

Im Kampfraum von Gomel dauern die erbitterten Kämpfe mit den westlichen und nördlich der Stadt eingebrochenen feindlichen Kräften an. Mehrere Umfassungsversuche wurden durch eigene Gegenangriffe vereitelt und dabei Angriffsspitzen der Sowjets zerschlagen oder zurückgeworfen.

Nordwestlich Nowel machte unser Gegenangriff nach Abwehr heftiger feindlicher Gegenstöße weitere Fortschritte. Siebzehn Sowjetpanzer wurden abgeschossen.

An der übrigen Ostfront fanden keine Kampfhandlungen von Bedeutung statt.

An der süditalienischen Front verlief der Tag im allgemeinen ruhig.

Ein starker Verband schwerer deutscher Kampfflugzeuge griff in der vergangenen Nacht Anlagen und Schiffsansammlungen in den Häfen von La Maddalena und Bastia mit Bomben aller Kaliber an.

Wenige feindliche Störflugzeuge überflogen in der Nacht das nördliche Reichsgebiet.

Bei Bombenabwürfen des Feindes auf einige Orte in Südfrankreich hatte die Bevölkerung erhebliche Verluste.

Srditi boji na vzhodu se nezmanjšano nadaljujejo

Obkoljene sovjetske sile na področju zahodno od Kijeva uničene - 199 oklepnikov, 554 topov, 300 strojníc in metalcev min zaplenjenih ali uničenih - Številni ujetniki privedeni - Sovražna bojna skupina južno od Kremenchuga uničena - Močan oddelek nemških bojnih letal bombardiral zbirališče ladij v La Maddaleni in Bastiji

Führerjev glavni stan, 25. nov. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja: Na vzhodnem bojišču se navzile slabemu vremenu nadaljujejo srditi boji z nezmanjšano silovitostjo.

Več sovražnih sunkov proti mostišču Herson se je izjalovilo.

Na mostišču Nikopola in v velikem Dnjeprskem kolenu so bili tudi večerj po zavezitvi nekaterih vdorov sovjetski napadi v silovitih bojih odbiti.

Južno od Kremenchuga je sovražniku uspelo z močnimi pehotnimi in oklepnimi silami vdreti v naše rte. V protisunkih je bila neka sovražnikova bojna skupina s številnimi oklepniki in topovi uničena.

Na področju zahodno od Kijeva smo s svojim napadom po stalnem odbiti številnih sovražnikovih protinapadov in pri slabem stanju ozemlja počasi napredovali. Močne sovražnikove sile, o katerih smo večerj poročali, da so obkoljene, so bile uničene. Skupno so zaplenile ali uničile naše čete na tem področju v zadnjih štirih dneh 199 oklepnikov, 554 topov vseh vrst, 300 strojníc in metalcev min ter 166 motornih vozil.

Sovjeti so utrpeli visoke krvave izgube. Privedeni so bili številni ujetniki.

Na bojišču pri Gomelu trajajo še ogorčeni boji s sovražnimi silami, ki so vdrle zahodno in severno od mesta. Z našimi protinapadi smo preprečili več obkolitvenih poskusov in smo pri tem uničili ali odbili sovjetske napade.

Severozahodno od Nevela je naš protinapad po odbiti sovražnih protisunkov zopet napredoval. Uničenih je bilo 17 oklepnikov.

Z ostalega vzhodnega bojišča ne poročajo o kakih bojih večjega pomena.

Na južnoitalijanskem bojišču je potoke dan v splošnem mirno.

Močan oddelek težkih nemških bojnih letal je napadel v pretekli noči naprave in zbirališča ladij v lukah La Maddalena in Bastia z bombami vseh velikosti.

Maloštevilna sovražna nadlegovalna letala so preletela ponoči severno državno področje.

Pri sovražnih odmetih bomb na nekatere kraje v južni Franciji je imelo prebivalstvo občutne izgube.

Madžarska je pripravljena na boj

Budimpešta, 25. nov. DNB. V svojem poročilu, ki ga je podal pri debati o predlogu svojega ministrstva večerj v poslanski zbornici, je poudaril vojni minister Csaty, da je bila Madžarska v boju veseli le ponižna sila svojih zaveznikov in da se ni mogla udeležiti niti vodstva vojaških operacij, niti pogovorov pri določanju njihovih nalog. Honved je izpolnil svojo dolžnost, ki je izvirala iz dolžnosti naroda. Madžarske čete so se borile junaško in so si pridobile splošen ugled. Nato je govoril minister o potrebi nadaljnje izgradnje narodne obrambe, in je izjavil, da je neobhodno potrebna, da se Honved čim prej opremi s sodobnim orožjem. V sled tega energično nadaljujejo z izgradnjo oklepnih in letalskih sil. V vojni dobljene človeške in stvarne iz-

gube bodo v polni meri nadoknadene ter se delo že bliža svojemu koncu. Nadalje je objavil minister Csaty ustanovitve vodilnega urada za narodnoobrambno delo.

Ob koncu je dejal minister, da ima narod, ki prelomi besedo, lahko samo začasno srečo, da pa si pridobijo priznanje pred sodbo svetovne zgodovine in upravičenost na obstoj pred svetovno javnostjo le narodi, ki brezpogojno izpolnijo svojo dolžnost ne le v dobrih, temveč tudi v slabih časih. Madžarska se ne bori za imperialistične cilje, temveč za svoje življenje. Četudi bi se vse sile obrnile proti Madžarski, se bo Honved vseeno boril za narodno čast do svojega zadnjega diha in če bo treba doprinesati žrtve, bosta stala Honved in narod trdno skupaj.

Sovražne izgube pri napadu na Sofijo

Uradno poročilo o prvem napadu - Še en napad

Sofija, 25. nov. DNB. O terorističnem napadu na Sofijo je bila izdana naslednja izjava: Dne 24. novembra so priletela sovražna letala v skupinah nad Bolgarijo. Protiletalska obramba je pravočasno ustavila, ter so bili vodeni uspešni letalski boji. Ponekod so bile vržene bombe. Nekaj hiš je bilo razrušenih in nekaj prebivalcev je bilo ubitih. Sestreljenih je bilo nekaj sovražnih letal.

Sofija, 25. nov. DNB. Po terorističnem napadu na Sofijo so se pri povratku zrušila nad Makedonijo tri sestreljena sovražna letala. Prvo letalo se je zrušilo pri vasi Bogomila med Velesom in Prilepom. Izmed devetdesetih posadke je osem mož odskočilo s padali. Eden je bil mrtev. Štirje letalci so bili že zajeti in prepeljani v Skopje. Drugo letalo se je zrušilo pri vasi Sušica, nekoliko 8 km daleč od Strumice. Dva moža posadke, ki sta imela angleške uniforme, sta zgorela. Ostalih sedem se je rešilo s padali. Tretje letalo je padlo na tla v bližini Kromerzmine Raduše. Vsa posadka je zgorela. Neko letalo se je goreče zrušilo pri Sofiji. Poleg majhne

materialne škode so v Sofiji našli 5 mrtvih in več ranjenih.

Sofija, 25. nov. DNB. Na večerjnej seji sobranja je podal ministriški predsednik Božilov pred pričetkom dnevnega reda sledečo izjavo: »Danes je bolgarsko prestolnico znova napadlo sovražno letalstvo, in sicer 60 bombnikov in 400 lovskih letal. Napad je znova zahteval nedolžne smrtno žrtve. Ljudje so bili tudi ranjeni ter je nastala škoda na poslopih. Poudariti moramo, da je bilo bombardirana prestolnica naroda, ki nikomur ničesar storil, nikdar zahteval nič tujega in ni vrzel svojega pogleda nikoli na kako tujo stvar. Dvignimo se v počastitev mrtvih. V počastitev onih, ki so stopili v vrsto nepozabnih žrtve, ki so padle do danes za stoletja stare narodne ideale Bolgarije.«

Ministriški predsednik je na to pohvalil vse junaške udeležence zadnje letalske bitke.

Sofija, 25. nov. DNB. Regent profesor dr. Filov je takoj po zračnem napadu na Sofijo obiskal prizadete mestne okraje in se je osebno prepričal o izvršenih ukrepih za pomoč.

Degaullovstvo in boljševizem

Zürich, 25. nov. DNB. Po poročilu »Tassac« je prihod francoskega komuniste Thoreza v Alžir v zvezi z medsebojnim razčiščenjem odnosov med degaullovstvom in boljševizmom. Prvič je postalo odprto vprašanje udeležbe francoske komunistične stranke v vladi, ker moramo praktično smatrati sprejem zastopnikov stranke v De Gaullov odbor kot udeležbo pri vladni odgovornosti. Potem svojih zastopnikov v posvetovalni skupščini v Alžiru zahtevajo komunisti sodelovanje v disidentskem odboru. De Gaulle je pripravljen tudi parlamentarno zgraditi podlago svoje vlade. To pot ne gre več za pasivno zadržanje komunistov, temveč za določitev pogojev za prevzem vladne odgovornosti.

Anglija pričakuje težke izgube

Zeneva, 25. nov. DNB. Angleški vojni minister je v govoru v Farnhamu (Surrey) opozoril na težke izgube, ki jih bo še utrpel angleški narod v tej vojni. On mora, tako je dejal, podčrtati to, kar je Churchill že preje dejal, namreč, da za angleški narod še ni prišel čas, da lahko položi mirno roko v žep. Vojni minister niti malo ne misli, da bodo utegnili zgolj zvoki trobent podreti »Hitlerjeve jero-honske zidove«.

Naj je še imel angleški narod v preteklosti še toliko žrtve, gotovo jih bo imel v bodočnosti še več. V prihodnjem

letu se pričakujejo verjetno težje izgube med četami in močnejše tudi med civilnim prebivalstvom, kot so bile doslej v tej vojni.

Zmešnjave v Libanonu

Stockholm, 24. nov. DNB. Reuter javlja iz Beirut, da je angleški poslanik v Beirutu general Sir Edward Spears dal časopisom poročilo, v katerem piše: »Sami ste videli, kaj se danes dogaja v Beirutu. Upravičen sem domnevati, da se rešitev, ki jo mi predvidevamo, ne razlikuje preveč od načrtov generala Catrouxa. Vsekakor pa je potrebno počakati, ali bosta general de Gaulle in njegov odbor prišla dovolj hitro do istega mnenja.«

To poročilo potrjuje, da vladata sedaj Libanoncem dva gospodarja. Imamo torej libanonsko vladno in vlado, ki jo je postavil Catroux, kar je že napotilo Vernona Bartletta, da je izjavil, da je to stanje nemogoče.

Sovjetski poslanik hujska v Mehiki

Stockholm, 25. nov. DNB. Sovjetski poslanik v Mehiki je imel, kot poroča »Folkets Dagblad«, govor, v katerem je dejal med drugim, da mora biti sovražstvo gonilo zaveznikov. Dejal je tudi, da nima nič, če ne stremlje za pobojem Nemcev, pravice, da se navziva človek.

Angleška »odskočna deska« na Balkan ogrožena

Zeneva, 24. nov. DNB. Kako zelo vplivajo dogodki v Libanonu in vojaški dogodki na Dodekanezu na vojaški položaj zaveznikov, razglablja vojni dopisnik londonskega tednika »Sunday Dispatch«.

List meni, da ti dogodki strateško hromijo angleške vojne sile v Siriji, Libanonu in Palestini in jim ovirajo izvedbo nameravane ofenzive. Ako bi Angleži hoteli imeti turška oporišča in slobodno uporabljati Dardanele, potem bi morali zopet zasesti najvažnejše vzhodne dodekaneske otoke: Leros, Rodos, Kalynos in Kos. Nemiri v ozadju pa držijo angleške sile daleč južno od Dodekanesa. Gna najpomembnejših odskočnih desk na vzhodni Balkan postaja torej ogrožena.

Tisti, ki so mislili, da Anglija že zmaga, se postali ob tem poročilu zelo poparjeni. Angleži in Amerikanci, ki se lvalijo z milijonsko armado na Srednjem vzhodu, niso mogli preprečiti niti pada Lerosa in drugih dodekaneskikh otokov, poleg tega pa so vezani še v Libanonu ter v ostalih arabskih državah, kjer se arabsko prebivalstvo ne prebistano dviga in zahteva svoje pravice.

Sovjeti škilijo v Evropo

Lisbona, 24. nov. DNB. Glavni urednik portugalskega lista »Voz« Correia Marques razpravlja k sklepih moskovske konference in o nevarnosti, ki jo konferenca pomeni za vse države evropskega vzhoda in jugovzhoda. Ne bo dolgo trajalo, tako prerokuje Correia Marques, ko bo Sovjetska zveza izgnala svoje kremplice po teh evropskih državah, kakor je bilo to v primeru Georgije, kajti tudi tedaj se je prepričala, da so imeli v Evropi druge skrbi. To bi pa pomenilo pravo katastrofo. Teroristične vladanje bi bilo legalizirano in s tem bi zasadijo samo klico za novo in še strašnejšo vojno. Zato ni nič čudnega, da mnogi ljudje le z veliko zaskrbljenostjo gledajo v bodočnost Evrope.

Kakor vidimo, je boljševsko nevarnost spoznala celo nevtralna in najzahodnejša evropska država Portugalska, ki je prostorno najbolj oddaljena od Sovjetske Zveze. Če bi komunisti dobili zakonito oblast v raznih evropskih državah, bi to, kar sedaj počenjaše tolovaj, postalo zakonito, kar bi pomenilo smrt in uničenje vsega poštenega prebivalstva, konec vsake svobode in najhujše nasilje, kar ga pozna zgodovina. Edina sreča in rešitev za ogroženo Evropo je, da je močna nemška vojska ob dvajseti uri zajela boljševiški vdor v Evropo in jo tako resila. Evropa ji mora biti zato hvaležna in jo v njeni borbi podpirati.

Svoboda ali duševno suženjstvo

Zagreb, 25. nov. DNB. Ob drugi obletnici pristopa Hrvaške k protikomunističnemu paktu piše minister za ljudsko prosveto dr. Mikanec v »Hrvatskem narodu«: Popolnoma vseeno je, ali kominternina formalno obstoja ali ne, važno je, da obstoja ideja svetovne revolucije in zahteva židovskega marksizma po nadvladi nad svetom, da obstoja zveza med boljševizmom in bogatstvom kot medseodno povezan izraz židovskega duha. V sedanjem velikem boju ne gre za moč ene ali druge vesele, temveč za to, ali naj žive na svetu v bodoče svobodno ustvarjajoči narodi ali pa naj brezplodno životvorijo kot duševni sužnji svetovnega židovstva.

Nov način ropanja

Stockholm, 24. nov. DNB. Londonski radio poroča, da so angloameriške vojaške oblasti v Italiji poslane posebne zvezne častnike s prvimi četami, ki naj obnovijo in zavarujejo stare italijanske umetniške zaklade.

Kakšno je to »zavarovanje«, nam je že dovolj znano. Kakor že v drugih primerih tako so tudi tukaj na delu uniformirani umetniški gangsterji, ki bodo po kakem uradnem ali židovskem naročilu organizirali rop umetnin.

Turško poslaništvo v Kanadi

Ankara, 25. nov. DNB. Turška vlada je ustanovila v Ottavi (Kanada) novo poslaništvo in je akreditirala tamkaj poslanika Alija Šeflija Mehmeda s turškega poslaništva v Washingtonu.

Badoglio sluga dveh gospodarjev

Stockholm, 24. nov. DNB. Kakor je poročal alžirski radio, se je Badoglio razvil napram zastopnikom tiska, da je »on osebno tako sluga demokracije kot sluga kralja«.

Kratka poročila

Zeneva, 25. nov. DNB. Reprezentantska zbornica je z veliko večino odklonila Rooseveltov predlog o dovolitvi zvišanja davkov. Dočim je državna zakladnica zahtevala preko 10,5 milijard dolarjev, je zbornica odobrila le nekaj preloz dveh milijard. To stališče parlamenta nam dokazuje, kako težko občuti prebivalstvo USA Rooseveltove ogromne vojne izdatke.

Rim, 25. nov. Duce je sklenil, da bo poleg zbora fašistične milice ustanovil tudi zbor udarnih čet črnih sraj, ki bo enako kot republikanska milica vključen v sestav redne vojske.

Sovjetski oddelki obkoljeni pri Kijevu

Berlin, 24. nov. DNB. Težišče bojev na vzhodnem bojišču je bilo tudi 23. novembra na vzhodnem področju med Dnjeprproetovskim in Kremenchugom, na bojišču Kijev-Zitomir in ob obeh straneh Gomela. — Krajinski boljševiški napadi proti mostišču južno od Nikopola so se izjalovili. V velikem Dnjeprskem kolenu so napadali Sovjeti jugozahodno od Dnjeprproetovske, s posebno silovitostjo pa južno od Kremenchuga. Tudi četrti dan težkih obrambnih bojev ni mogel sovražnik, ki je ponovno utrpel težke izgube, zlomiti odpora nemških čet. Le posameznim sovražnim silam so uspeli krajevni vdori. Tako je na nekem mestu vdrl 20 sovjetskih oklepnikov, katerih pehoto pa je pokosil ogenj nemških grenadirjev.

Prav tako so naše čete odbile tudi na drugih mestih v bojih iz bližine ali s protisunkom sovražne oklepne sile, ki so vdrle. Tudi pri Čerkasiju je sovražnik le mimogrede uspešno zavzel nek kraj. Nemške oklepne bojne skuovine pa so prešle v protinapad in so vrgle žilavo se branečega sovražnika iz tega kraja. Z nadaljnjimi protinapadi je bila bojna črta po očiščenju krajevnih vdorov znova vzpostavljena. Močni oddelki nemškega letalstva so razbremenili z napadi na sovražnikovo pehoto in oklepnike čete na zemlji. Z bombnimi zadetki in z

obstreljevanjem so uničile številna vozila vseh vrst, med njimi oklepnike in oklepna prevozna vozila.

Zahodno od Kijeva so naše čete pri nadaljevanju svojih napadov na področju ceste Zitomir-Kijev odrezale sovražne sile od ozadja. Zaman je sovražnik skušal z ogorčenim odporom in številnimi protisunkmi preprečiti obkolitev. Bil je vržen v notranjost kotla in je pred uničenjem. Neka nemška oklepna divizija je doslej uničila ali zaplenila 40 oklepnikov, 6 kompletnih baterij in 30 posameznih topov. Plen stalno narašča. Vsi sovražni napadi proti nemški zavezitvi črti južno od Kijeva so ostali brezuspešni. Bojna in strmoglava letala pa so z bombami in streli razbila pripravljene nehotne in oklepne sile in s tem preprečila napadalne namere boljševikov.

Navzile svojemu porazu vzhodno od Kijeva še vedno pritiskajo Sovjeti pri Gomelu. Pri Rečici so skušali prodreti dalje proti severu, vendar pa so jih naše čete v silovitih in za sovražnika izgube polnih bojih zadržale. Istočasno so boljševiki brezuspešno napadali na dveh mestih severno od Gomela. Tukaj in jugozahodno od Kričeva so deloma težko borbe še v teku.

Zahodno od Smolenska in na južnem odseku vzhodnega področja pri Nevelu je bilo mirno.

Komunistično rovarjenje v Švici

»Samo naivneže lahko preslepi kamuflaža«

Bern, 25. nov. DNB. Uradno objavljajo, da je sklenil švicki zvezni svet uvesti sodno postopanje proti različnim pristašem »socialnodemokratske mladine« Luzernac zaradi komunističnega delovanja in revolucionarnega rovarjenja. Na podlagi do sedaj izvedene preiskave je bilo objavljeno, »da se je skupina mladih ljudi pod vodstvom nekega emigranta in pristašev od zveznega sveta kot komunistične organizacije« prepovedane »Socialistične mladine« pečala med drugim z izvedbo revolucije v Luzernu, pri čemur so predvidevali aretacijo najvišjih vladnih organov in zasedbo javnih poslopij in obratov z napadom.

Razkriti komplet proti varstvu države je napotil list »Courrier de Geneve«, da opozarja na posledice boljševiške propagande zameglitve. »Še vedno so ljudje,« tako piše list, »ki jih je zavezništvo med Mosko in Washingtonom popolnoma pomirilo in ki smatrajo boljševiški prevrat le za prazne sanje.« Sedaj mora najvišja oblast javnosti sporočiti komunistično zaroto ob Vierwaldstättskem jezeru. Ta luzernska zarota naj bo opozorilo.

Del švickeskega tiska opozarja s tem v zvezi na poročila, ki prihajajo iz različnih dežel in po katerih še vedno obstajajo različne organizacije kominterne. »Kominterne je razpuščena,« piše nek meščanski list, »toda njeno delo se organizirano in intenzivno nadaljuje. Njen končni smoter je še vedno ostal isti. Zgolj naivneže se pustijo slepiti s krinko in varanjem.«

Naj so Sovjeti in Angloamerikanci še toliko govorili o »razpustitvi komin-

terne, ki da se je kar »sama razpustila«, je zdaj že vsakomur — verjetno tudi v Angliji in Ameriki — jasno, da je bil ta razpust le nova spretna prevara kominterne. Svet kominterne ni toliko poznal po njenih nosilcih, marveč po njenih dejanjih. Ta dejanja pa po »razpustitvi« ne da niso prenehala, marveč so se celo stopnjevala po vsem svetu. Nov dokaz za to je zgornji primer iz Švice, kjer kominterne prav tako kot drugod po svetu rovari in pripravljajo kopolje ter nemire. Dejanja komunistov, ki povsod delajo po istih navodilih iz Moskve, torej najboljše za nakaj lažna poročila o razpustu kominterne in o prenehanju njenega rovarjenja.

Letalski napad na Toulon

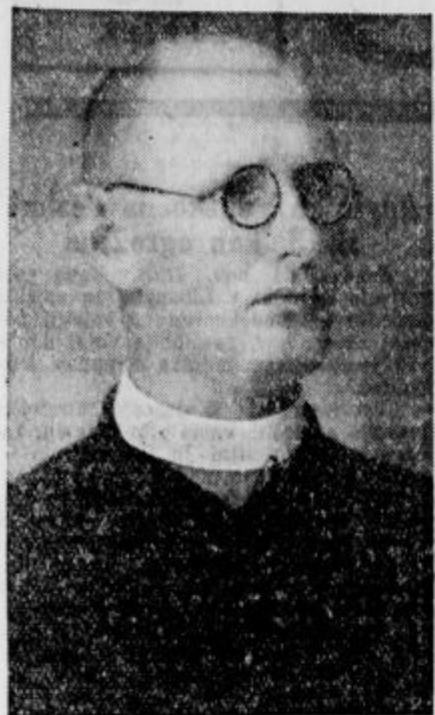
Pariz, 25. nov. DNB. Pariški tisk poroča, da je večerj popoldne napadlo angloameriško letalstvo mesto Toulon ter izvršilo nanj enega najtežjih napadov, ki so bili doslej izvedeni na južnofrancosko področje. Napadeni so bili stanovanjski predeli mesta, ki so bil deloma zelo težko poškodovani. Ze večerj zvečer so našli več sto mrtvih in ranjenih.

Republikanski predsedniški kandidat v USA

Lisbona, 25. nov. DNB. Republikanski odbor je soglasno izvolil za republikanskega kandidata za predsedniške volitve bivšega minnesotskega guvernerja Harolda Stassena, ki se je nahajal trenutno na Siciliji.

Zločinski umor profesorja Franca Keka

Med številnimi žrtvami Ofarskih morilcev pri Novem mestu je padel tudi prof. F. Kek

Iz zanesljivega vira smo zvedeli, da je postal žrtev komunističnega zločina Franc Kek, profesor veroučitelj na novomeški gimnaziji.

Kek se je rodil 20. avgusta 1895 v Prudofu pri Trebnjem kot kmečki sin. Pred minulo svetovno vojno je študiral na novomeški gimnaziji. Po dovršenem VI. razredu je moral l. 1914. k vojakom in je vso vojno služil pri domačem 17. pešpolku (pri »Janezih«), kjer je dosegel častniški čin. Nad štiri leta je delil s slovenskimi fanti in možmi vse težave, trpljenje in nevarnosti vojn. Kmalu bi bil izgubil življenje, ker je bil na Monte Passo več ur zasut pod snežnim plazom. »Mirno sem pričakoval smrti,« je pripovedoval. »Nič se je nisem bal. Malo poprej sem bil doma na dopustu in sem šel k spovedi. Takrat mi je tudi umrla mati, na katero sem bil zelo navezan. K sreči nisem bil brez zraka, ker sem se tiščal k neki skali, kjer ni bilo snega, in sem bil še živ, ko so me po vrh »urah odkopali. Bil sem tako zdelan, da sem se moral več mesecev zdraviti po bolnicah in sem bil tudi pozneje za frontno službo nesposoben.« Kljub vsemu, kar je v vojski preživel, vendar ni nikdar obžaloval, da je bil vojak. Rekel je, da se mu je vojna sama izplačala in da se je v teh štirih letih toliko naučil, da mu ni žal učnine, ki jo je plačal. Bil je pač mož, ki ga je prevzemala plemenita težnja, da bi bil v življenju kar mogoče poraben delavec. Marsika lepa poteza na Keku je kazala bivšega vojaka. »Trdo vojaško življenje,« kjer je bil priča toliko telesni in duševni stiski, mu je na stetiž odprlo oko in srce za trpečega brata. Naučil se je tovariškega občevarja s fanti in možmi, kar mu je prišlo prav v šoli kot vzgojitelju in v dušnem pastirstvu. Kot častnik se je izpopolnil v lepem nastopu, ki ga je delal povsod dobrodošlega, v ljubeznivosti in korektnosti v občevarju, pa tudi v odločnosti pri izvrševanju dolžnosti in v pogumu pri vsakem delu. O Keku bi se skoraj lahko reklo, da v njegovem slovarju ni bilo besede: »bati se«.

Tako si je Kek sredi vseh nevarnosti vojaškega življenja ohranil svoj veliki ideal, da postane duhovnik, in je takoj po končani vojni vstopil v ljubljansko semenišče. Kot kaplan je služil dve leti v Dragatušu in tri leta v Škofji Loki. Dne 25. avgusta 1927 je prišel v Novo mesto, kjer je bil najprej vikar, nato kanonik in od l. 1930. honorirani veroučitelj na gimnaziji. Po upokojitvi profesorja dr. Azmana je postal l. 1940 profesor veroučitelj. Z 48 leti je odšel »k Bogu skozi smrtni mrak kot zvest vojak, kot poštenjak«.

To je zupanji okvir življenja, ki ga je izpolnjevala vsestranska delavnost. Ustanovil je v Novem mestu »Križ«, verski list za novomeško, šmihelsko in prečensko župnijo, ter je bil njegov prvi urednik. Kot odbornik je delal pri raznih prostovoljnih in dobrodelnih organizacijah. Bil je mož, ki je zaradi svoje poštenosti, nesebičnosti in požrtvovalnosti užival splošno zaupanje; zato so ga pritegnili tudi v delo pri združnosti in v politično življenje, kjer mu je bila politika res samo skrb za javni blagor in nič drugega. Dijaki so ga zelo čislali kot učitelja in vzgojitelja ter so se k njemu zatekali v dušnih in gmotnih stiskah. V počitnicah je rad skupaj z dijaki taboril in je spretno družil koristno s prijetnim.

Kako je bil z vsem srcem povezan z usodo svojega naroda, naj priča tale malenkost. Kot pravi sin Dolenske je ustregel želji svojega srca s tem, da je malo pred to vojno kupil v Hmelčiču pri Mirni peči majhen vinograd, kamor je rad vabil svoje znanke. Na belo nedeljo 1941 je odhajal pisec teh vrstic z njim iz Hmelčiča proti Novemu mestu. Zavzelo ga je zdravljeno. Kek je vpletel v angelovo češčenje očenaš za naš narod. Tako je menda ravnal do smrti ob vsakem angelovem češčenju; ta očenaš si lahko brez izjeme vedno slisal, naj si ga poslušal kjer koli ob opoldanskem ali večernem zvonjenju.

Ljudje so v splošnem čutili v Keku moza, ki rad pomaga v vsaki stiski in ki tudi zna pomagati, pa so se zatekali od blizu in daleč k njemu posebno v strašnih stiskah poslednjih dveh let. Ko bi se moglo zanesljivo ugotoviti, kdo je v Novem mestu največ ljudi rešil iz internacije, bi bržkone v tem oziru pripadlo Keku prvo mesto. Nikako strankarstvo ga ni pri tem vodilo; pomagal je povsod, kjer je to mogel storiti po svoji vesti.

H Keku so radi prihajali na priateljski razgovor duhovniki novomeške okolice. Gotovo ni samo slučaj, da je Keka vezalo posebno prijateljstvo s po-

kojnim prečenskim župnikom Jankom Komljancom, to svetniško dušo, polno heroične vneme za svoj poklic, ki pri izvrševanju svoje dolžnosti ni poznal nikakega strahu in se tudi ni oziral na lastno nevarnost. Tudi Kek je v najboljši moški dobi odšel k Bogu zaradi tega, ker se je Boga bolj bal nego ljudi.

Takoj v prvi noči po svojem prihodu v Novo mesto so 10. septembra zgodaj zjutraj komunisti Keka zaprli, a še isto jutro izpustili. Dne 13. septembra so ponovno prišli ponj in je Kek 14. septembra doživel v ječi strašno bombardiranje, pri katerem je bilo zadeto tudi poslopje sodišča, v katerem je nameščena jetnišnica. Tako so ga izpustili kakor vse politične jetnike razen višjega računskega inšpektorja Jožeta Pavliča z Grma, a 30. septembra ponovno zaprli. Iz novomeških zaporov so ga po hudem bombardiranju dne 3. oktobra odvedli s kakimi 80 drugimi jetniki v klet požgane graščne Breitenau, kjer so bili vsi jetniki brez razlike spola zaprti v vlažnih, umazanih prostorih brez potrebne vode in ob hudem pomanjkanju hrane. Bilo je strogo prepovedano, lajšati jetnikom njih položaj s prinašanjem hrane, perila ali tople obleke. Iz Breitenau so jetniki odšli v šolsko poslopje v Birčni va-

si, kjer je bilo vsaj glede snage dosti bolje. Očitno pripovedujejo, da so iz Birčne vasi 20. oktobra ob treh ponoči odvedli 16 ujetnikov iz šole; čez nekaj časa se je zaslislalo regljanje strojnice, nato so se stražniki sami vrnili v šolo brez ujetnikov, o katerih se ni nič zvedelo. Takrat so izginili med drugimi nekateri odlični Novomeščani: lastnik velike trgovine s čevlji Alojzij Grlic, zastopnik Vzemne zavarovalnice Sonc, čevljarški mojster Jurij Verbič in mizarški mojster Jernej Sitar iz Smihela.

Ko so 21. oktobra prišli Nemci v Novo mesto in okolico, so komunisti v veliki naglici izpustili v Birčni vasi kakih 70 ujetnikov, 15 pa odvedli s seboj. Med poslednjimi je bil poleg Keka tudi višji inšpektor Pavlič. Tem petnajstim so se pozneje pridružili še trije, ki so jih ta večer aretirali: to so bili graščak Fabjančič, voditeljica KA Marija Golob in še nek prileten mož. Keka so gotovo navdajale slutnje, kaj bi znala ta ločitev pomeniti, kajti pred odhodom iz šole je še stopil v sobo, kjer so bile zaprte ženske, in se je poslovil: »Z Bogom, dekleta Molite!« Nato je izginila za Kekom in tovariši sleherna sled. V začetku novembra je povedal očitve, da je 22. okto-

bra v zgodnjih jutranjih urah videl, kako so komunisti ustrelili graščaka z Rupere vrha Fabjančiča, voditeljico KA Marijo Golobovo in njemu neznanega starega moža in da so z nosili njih trupla obnem z drugimi mrlici, ki so bili že poprej usmrčeni, v neko kraško jamo ne daleč od Rupere vrha. Med mrlici je spoznal samo profesorja Keka, čeprav je bil mrtvečev obraz zagnjen. Truplo je bilo že mrzlo in trdo.

O poslednjih urah prof. Keka smo zvedeli še tole: Komunisti so Keka in približno 17 drugih jetnikov gnali v gozd Padež in so jih zaprli na skednju pri dveh hišah, ki so last g. Bahovca. Tam so se jetniki vso noč tiho pogovarjali in molili rožni venec. Kek jim je podelil odvezo. Ob treh zjutraj so približno 15 jetnikov odpeljali in čez kak pol ure se je zaslislalo regljanje strojnice, pomešano s kriki žrtev.

Tako je nepričakovano odšel Kek za svojim dragim Jankom, da nadaljuje svoje delo posredovanja za slovenski narod direktno pri Nem, kateremu je svoj narod dnevno priporočal. Ovenčan s palmo mučenčev bo v družbi tisočev Slovencev tovarišev — upajmo — uspešno interveniral pri Kralju mučenčev.

Ob spominu na tako dragoceno žrtev, ki jo je Bog v svojih nedoumljivih sklepih zahteval od slovenskega naroda, recimo tudi glede njegovih morilcev samo tole: Kekov blagoslov naj rosi tudi nanje, predvsem nanje!

Novo goriško mestno načelstvo

Za župana je imenovan prof. L. Sussi, za podžupana pa dr. Nikolaj Tonkli in inž. Franc Fogar

V torek, 16. novembra, je goriški prefekt grof Pace ustoličil novo načelstvo goriške občine, ki je sestavljeno iz treh oseb. Za župana je bil izbran profesor dr. L. Sussi, obče spoštovan goriški zdravnik. Podžupana sta dva, in sicer odvetnik dr. Nikolaj Tonkli in inž. Franc Fogar. Vsi trije so goriški domačini. Z njimi se bo, kot upamo, začela v goriški občinski hiši nova doba.

Pri ustoličenju so bili navzoči zastopniki krajevnih oblasti, med njimi g. Winkler, nemški svetovalec v goriški pokrajini, in mestni poveljnik g. polkovnik Wellhausen. G. prefekt je v svojem pozdravnem govoru izrazil željo in voščilo, da bo nova uprava v teh izrednih časih lahko uspešno vršila svojo važno nalogo. Novi župan g. prof. dr. Sussi je odgovoril, da se dobro zaveda težke odgovornosti, ki so jo novi upravni prevzeli; poudaril je, da bo s podžupanoma vred napel vse sile in da se ne bo strahil žrtev, če bo šlo za korist mestne občine. Osnovno načelo nove občinske uprave bo popolna enakopravnost za vse. Enake pravice, enake dolžnosti! Končno je govoril tudi nemški svetovalec g. Winkler, ki je priporočal, naj se stori vse, kar služi občini in prebivalstvu.

Za goriške Slovence je 16. novembra naravnost zgodovinskega pomena. Ta dan je namreč prvi Slovenec postal član mestne uprave. Prej so bili župani, podžupani in ves občinski zastop vedno Italijani. Tega je bil kriv stari občinski volilni red, ki je določal volitve po razredih. Razredi so bili razdeljeni po višini davkov. Ker so bili Italijani kot v vseh mešanih obmejnih mestih zaradi zgodovinskega razvoja vedno gospodarsko, četudi morda ne številčno močnejši, so prevladovali tudi

v krajevni upravi. L. 1914. so v tretjem razredu kandidirali tudi Slovenci, a niso uspeli. Pozneje pa so čisto posebnih razmere tako nanesle, da o udeležbi Slovencev pri občinski upravi ni moglo biti niti govora.

Dr. Nikolaj Tonkli izhaja iz stare in znane rodoljubne družine. Njegov oče in stric sta kot deželna oziroma državna poslanka igrala zelo važno vlogo v polpretekli dobi goriškega političnega življenja. Novi podžupan se je rodil v Gorici 10. decembra 1888. Tu je doživel gimnazijo in nato je študiral pravo v Gradcu. Sedaj je odvetnik in kot tak je splošno spoštovan in priljubljen.

Izjava podžupana dr. Tonklia dopisniku »Slovenca«

G. dr. Tonkli je bil tako ljubezniv, da je dal dopisniku »Slovenca« nekaj pojasnili o načrtih za delo, ki ga čaka v mestni občini.

»Delali bomo za pomirjenje duhov, ki so bili pri nas v zadnjih letih zelo razdvojeni. Zavedamo se, da je potrebna dejanska enakopravnost vseh občanarjev!

Zato bo treba nekatere do sedanje navade spremeniti. Glede šolstva moram ugotoviti, da je to sedaj zadeva države in ne občinske oblasti. Sodim, da v tem pogledu ne bo težav, zlasti še, ker se Slovenci lahko opirajo na stanje v preteklosti. Če pred prvo svetovno vojno je bila namreč v Gorici občinska slovenska ljudska šola Pod Turinom. Poleg tega je bilo še več raznih šol, katere je vzdrževalo slovensko šolsko društvo, in sicer: trije otroški vrtci, tri šest- oziroma pet-razredne dekleške in deške ljudske šole, enorazredna pripravnica za srednje šole, dvorazredna dekleška

pripravnica, trirazredna deška in trirazredna dekleška obrtna šola. L. 1910 so odprli tudi slovensko državno gimnazijo. Sprito resničnih potreb prebivalstva in novo nastalih razmer upam, da se bo na tem področju marsikaj storilo.

Važno je tudi vprašanje občinskega sosveta, ki ga predvideva sedanji občinski zakon. Tudi v njem bodo zastopani tako Slovenci kot Italijani, ki so pozitivno usmerjeni. Ne smemo pozabiti, da je sosvet samo posvetovalen organ brez odločujoče moči. Ima pa seveda kljub temu zelo velik pomen za občinsko upravo. Tako upam, da se bo začelo uspešno in plodno delo v korist goriške občine in njenega prebivalstva.

Kako so ljudje odkrivali rudna bogastva, boste izvedeli v peti Svetovi številki.

Naročite se takoj na Svet!

Huda zločina v rokah pravice

Dne 22. t. m. je prišla v roke pravice komunistična terenka Lenardič Mira, ki je v veliki meri odgovorna za zločine OF na Ježici in okolici.

Že za Jugoslavije je bila izrazita komunistka in je sodelovala pri ježenski »Vzajemnosti«.

V času badoglijske okupacije je

aktivno sodelovala pri organizaciji OF na Ježici, pri pobiranju prispevkov in širjenju propagandnega materiala. V njeni hiši je bilo zbirališče terenskih zaupnikov.

Aretirana je bila od Vaških straž, ki so pri preiskavi našle propagandni material, toda zaradi »odličnih« zvez vedno izpuščena.

Po odhodu cesarskih čet je tudi ona smatrala za potrebno, da se uveljavi na terenu. Bila je v Mlakah, Kočevju, Rakitni kot sanitejka in kot govornica, ki naj resuje moralo komunističnega moštva. Fantje, ujeti na Turjaku, ki so bili prisotni pri zaslišanju, jo prav dobro poznajo.

Po razpršitvi tolovajskih tolpe je pobegnila v Ljubljano, koder je živila neprijavljena.

Tako sega roka po vseh krivcih gorja, prizadetega slovenskemu narodu.

Novice z Goriškega

Slovenski listi na Vipavskem. — V Planini pri Vipavi smo po dolgem času vendar gotovo enkrat dobili slovenske časopise. V začetku novembra je prišel »Domoljub«. Vsi smo ga bili veseli, le, žal, da veselje ni trajalo dolgo. Prišlo so komunistične patrulje, pobrale po hišah vse izvide »Domoljuba« ter jih sežgale. Zagrozili so s smrtno kaznijo vsakemu, ki bi ga ne izročil, in prepovedali so branje poštenih slovenskih listov tudi za v bodoče. Tako rdeča garda preganja dobro berilo, ker se boji, da bi resnica prišla na dan. — Tolovaji so pobrali tudi davke v denarju in pridelkih. Zahtevali so od 50–500 lir od družine. V Ajdovščini in Šturju pa je vsaka družina morala dati po 50 lir za »osvobodilno« naroda. Bog nas varuj takih osvoboditeljev!

Tobak in sol. Pretekli teden smo prvič dobili tobak na izkaznice, in sicer možki po štirideset cigaret, ženske pa petnajst cigaret. Ženske seveda godrnjajo, a kdo ve, koliko bo to za leglo. Za sedaj so se dobile cigarete na običajne živilske izkaznice (odrežek 60), ki jih je izdala goriška občina. V bodoče bodo vpeljane posebne tobakne izkaznice. — Soli bo pa dobil vsakdo 200 gr na 15 dni. Prvič bo bodo razdeljevali v ponedeljek, 22. t. m.

Dopolovska sirena, ki je dal čas ob delavnikih počivala, se sedaj spet redno oglašva vsak dan ob 10.

Brzojavka sv. očetu. Goriški nadškof msgr. Marotti je poslal papežu brzojavko, v kateri izraža svoje obžalovanje zaradi italjskega napada na Vatikan.

Pridelek koruze morajo vsi kmetje goriške pokrajine naznaniti občinskim uradom, je odredil goriški prefekt. S tem se bo zagotovilo redno razdeljevanje tega tako važnega živila.

Savojske spletke na Balkanu

Obveze II. savojskega armadnega zbora napram četnikom.

Poročilo dr. Vjekoslava Vrančiča dalje navaja, da so posamezni savojski generali obljubljali četnikom razne koncesije, če se jim hočejo podrediti in se za njihov račun boriti proti komunistom.

Pred podpisom Rimskih pogoib z dne 18. maja 1941, s katerimi so bile določene zahodne hrvaške meje proti Italiji, so savojski generali najprej obljubljali pravoslavnemu življu v Kninski krajini aneksijo cele Dalmacije. Ko se jim ta načrt ni posrečil, so mu isti generali obljubljali reokupacijo celotnega razmejivnega pasu il. cone, četniškim voditeljem v Hercegovini so pa poleg tega še obljubljali priključitev vzhodne Hercegovine do leve obale Neretve, jugovzhodne Bosne do desne obale reke Drine in leve obale njenega pritoka Lima, Crni gori, tako, da bi Crna gora dobila na račun Hrvatske vse ozemlje znotraj črte: Rudno — Ustiprača — Goražda — Foča — Kalinovik — Konjic, leva obala srednjega in spodnjega teka Neretve do Gabele.

To zagotovilo je dobil Dobrosav Jevdjevič, od poveljnika VI. italijanske vojaškega področja v Dubrovniku, generala Dalmazze. Jevdjevič je dobil potrdilo te obljube še na nadaljnjih sestankih na Sušaku in v Rimu.

Področje vzhodne Bosne, ki meji z omenjenim ozemljem, t. j. vsi kraji od Višegrada do Bjeline bi po tem načrtu pripadli Srbiji.

Razmere med uporniki.

Koncem leta 1941. so bili na tem področju še skupno komunisti in četniki, katere je vodil bivši jugoslovanski orožniški častnik Jezdimir Dangić. Ta je bil pod poveljstvom Draže Mihajlovića ter je deloval roko v roki z Dobrosavom Jevdjevičem.

Dangić je že februarja meseca 1942 hotel to ozemlje zagotoviti za Srbijo, toda njegov poskus je propadel. Njega samesa so nemške vojaške oblasti prijele zaradi sodelovanja s komunisti. Po njegovem padcu je njegovo vlogo prevzel

že omenjeni Dobrosav Jevdjevič, napram kateremu je II. savski armadni zbor enako prevzel obvezo, da ga bo pri izvršitvi te naloge podpiral.

Kakor že omenjeno je napravil ta načrt general Ambrosio dne 3. marca 1942. Zanj pa je zvedel tudi tedanje občinske upravniki poveljnik hrvaške vlade na Sušaku dr. Vrančić ter ga je zato hrvaška vlada lahko še v kati zatrla.

Nadaljnja pogajanja in sporazumi upornikov s savojsko armado.

Pri prvih pogajanjih s četniki o vzajemni pomoči in nenapadanju, ki so bila zaključena junija 1941 med voditelji četnikov in generalom Lusonom v vzhodni Hercegovini, je prišlo na vsem področju vzhodne Hercegovine in jugovzhodne Bosne do ožjega sodelovanja med četniki in savojsko vojsko.

Nadaljnja pogajanja so bila v sledečih mesecih. Septembra meseca 1941 so četniki že imeli čvrste obveze savojske armade. Medtem, ko so trajala pogajanja s italijanske vojaške enote ustavile vse navedbe proti upornikom. Tako je n. pr. poveljstvo Vojne krajine dne 22. septembra 1941 poročalo iz Sarajeva, da so kr. italijanske enote na levi obali reke Lim, pri Ustibaru, prepovedale hrvaškim domobranskim oddelkom streljati na upornike. Isto poročilo navaja, da so četniki od vseh strani obkolili Uvac ter da kr. ital. vojniki opazujejo borbo med četniki in domobranci ter se zadržujejo čisto pasivno. Dalje navaja isto poročilo, da so savojski četniki v tem kraju napovedali sestanek za 22. septembra 1941. s poveljnikom hrvaških oddelkov orožniškim polkovnikom Stjepanom Jakovljevičem. Na sestanek pa niso prišli značilna je pa vsekakor okolnost, da je bil na polkovnika Jakovljeviča med potjo na sestanek s savojskimi četniki, izvršen napad, pri katerem so bili trije njegovi spremljevalci ubiti, on sam se je pa rešil.

Tiste dni je bil med četniki in savojsko armado sklenjen sporazum, da bodo četniki zasedli področje jugovzhodne Bosne med Drino in Limom.

V zvezi s tem je Dobrosav Jevdjevič izdal proglas četnikom na področju Čajniča, Goražda, Kalinovila in Foče, v katerem jim sporoča, da je sklenil sporazum s italijansko vojsko in jih zato poziva na sodelovanje s Savojski. Proglas nadalje poudarja, da kr. italijanska vojska jamči četnikom, da za dogodke za časa upora (julija meseca 1941) ne bo nihče odgovarjal ter da jim sedaj ustihi ne morejo nič več škoditi. Dobrosav Jevdjevič je ta proglas podpisal kot politični poveljnik. V imenu »Štaba vojno-četniških odredov Nevesinja in Gacko« pa še dva poveljnika.

Sporazum med savojski in četniki se prične izvajati.

Ze tedaj, ko so trajala pogajanja med četniki in savojsko vojsko, je cesarska italijanska divizija s sedežem v Plevlju dne 3. oktobra 1941 zahtevala, da mora hrvaška vojska zapustiti vse področje južno od Drine vse do železniške proge Višegrad—Vardište, ker da je to ozemlje pod izključnim nadzorom cesarske in kraljeve vojske. Po zahtevi te vojske je treba to področje takoj izprazniti. Zaradi prikrivanja pravih namer pristojni savojski poveljnik med drugim navaja, »da bo kr. it. vojska vsakogar, ki bi v tej coni zlorabil orožje, smatrala za odmetnika«.

Glavni štab hrvaškega domobranstva se je tej zahtevi savojske vojske uprl ter je ni hotel izvršiti. Toda cesarsko vojaško poveljstvo ni mirovalo ter je trdovratno vztrajalo pri svoji zahtevi ter jo je pojasnjevalo še z zadržilom, da bodo savojske čete po odhodu hrvaške vojske vpostavile v tamošnjih krajih mir in red.

Na vse večji pritisk in grožnje se je hrvaška vojska dne 1. decembra 1941 le morala umakniti iz Foče, katero so takoj zasedle savojske vojaške enote. Po naročilu te vojske so morali občinski razglasevalci sporočiti prizadetemu ljudstvu, naj ostane mirno in naj nikar ne zapušča mesta in svojih domov, ker mu cesarska it. vojska jamči popolno varnost življenja in premoženja. (Dolje.)

Džingiskanovi Mongoli na pohodu

Na drugi strani, na daljnem zahodu, pa je tedaj zvedel tudi šah Mohamed, da so Mongoli prijezdili na meje kitanskega cesarstva, menda zato, da bi si ga pobliže ogledali. In zvit šah se je tedaj nenadoma spomnil — sicer se je nad Kitani marsikdaj jezil na vse kriplje — da je vendarle z njimi nekako povezan s krvnimi vezmi. Kar dobro bi bilo, če bi človek igral posredovalca. Pri takih razsodbah tudi na posrednika navadno odpade primeren delež. In tako je šah Mohamed začel po svojih odposlancih z visoko politiko. Nekaj časa je razpravljal z Guhlugom-upornikom, nato pa zopet iskal zveze z odstavljenim kitanskim cesarjem. Nihče drugi ni bil tako sposoben kakor on, ustvariti takšno zmedo, da nihče več ni vedel, kje se ga glava drži. Z vso vzhodnjaško vladnostjo in krasnoslovjem vzhodnih jezikov je sedaj nalagal tega, sedaj drugega. In ko končno nihče več ni vedel, kaj je res in kaj ni res, je kar junaško odkorakal s svojo vojsko v kitansko cesarstvo in zasedel vse ozemlje ob reki Sir-Darja. Vse to pa pod pretvezo, da hoče ozemlje vzeti v var-

stvo in oskrbo v imenu odstavljenega kitanskega cesarja.

Ko mu je to uspelo, Kitanci že zdavnaj niso več imeli nobene besede pri odločitvah, ki so se tikale njihove domovine. Guhlug sam pa je strmel preplašen proti vzhodu, odkoder je v temnih nočeh donelo peketanje mongolskih konj. Ker je bil v tako hudih kleščah, je odnehal in priznal šahu Mohamedu popolnoma neupravičeno pridobljeno ozemlje.

Džingiskan je medtem že zasedel s svojimi jezdecji ves drugi del kitanske države. To bi ne bilo šlo tako lahko, če ne bi Guhlug zgubil simpatij prebivalstva. Prav zato pa se je zgodilo, da so postali Kitanci že v nekaj mesecih zvesti Džingiskanovi podložniki. Guhlug pa je moral pobrati šila in kopita. Še več: na begu so ga Kitanci sami ubili. Skoraj vsa kitanska dežela je postala tako Džingiskanova last.

Zasedel pa jo je s tako naglico, tako na tiho in tako na skrivaj, da je šah Mohamed nekega dne kar ostrmel, ko je zvedel, da je na lepem dobil no-

vega mejaša. Seveda je ležalo med njegovimi in Džingiskanovimi predstajami več sto kilometrov široko in nepretrgno gorovje. Prav zato ni prišlo do nobenih prask.

Skrite nevarnosti so so seveda ostale. Končno so se tudi pokazale.

Seveda Džingiskan ni jezdil kar naprej, tako da bi lepega dne kar pregalil prve mohamedance.

Nel! Za začetek je navezal čisto redne diplomatske odnose s svojim zahodnim sosedom. Čez gore je poslal k šahu posebno poslanstvo. Sporočilo, ki ga naj pove Džingiskanovo poslanstvo, seveda ni bilo Bog zna kako skromno. Glasilo se je nekako takole:

»Pošiljam ti svoje pozdrave. Dobro sem poučen o tvoji moči in oblasti in o veličini tvojega cesarstva. Zato gledam nate kakor na srčno ljubljeno, že odraslega sina. Ti si gotovo že obveščen, da sem si podvrget Kitane in da muoji turški narodi že slušajo moje ukaze. Moja država je neizmerno velika; eno samo vojno taborišče je in en sam bogat rudnik za srebro. Povedal bi ti rad, da me druge dežele niti najmanj ne mikajo. Tako se mi zdi, da imava midva oba iste namene in iste načrte, zato bova gotovo dobro drug z drugim shajala. Srečno bova lahko

izpeljala medsebojno izmenjavo blaga in naša naroda bosta lahko drug z drugim nemoteno trgovala.«

Džingiskanovi odposlanci so prinesli s seboj bogate darove: težke kose čistega srebra, lepih in dragocenih kamnov in najbolj nežne blagove iz bele kamelje dlake.

Šah je pazljivo poslušal, kaj vse mu je sporočal Džingiskanov poslanec. Prav tako je z zadovoljstvom in dopadljivostjo ogledoval darove. V resnici pa je bil besen, da bi najraje škripal z zobmi. Kako da si upa takle čisto neznan divjak nazivati njega, šaha Mohameda, svojega sina! V jeziku tako prevejane azijske diplomacije je namreč pomenila označba »sin« prav toliko kakor podanik.

Ali naj smatra to izjavo za domišljavost ali pa za hoteno žalitev?

Naj bo kakor že, vsekakor ga je kuhala jeza.

Kljub temu je ostal previden. Prvič v življenju je slišal nekaj več o tem mongolskem vladarju, o katerem so doslej le šušljali vodniki po karavanah. Ti edini so prinesli prve čisto nedoločene govorice, morda tudi samo čenče o tem mongolskem cesarju. Sam Bog ve, kdo je bil ta Džingiskan.

Mohamed je povabil Džingiskano-

vega odposlanca posebej na kratek razgovor med štirimi očmi. Lepo ga je pogostil v posebni sobici, kjer sta se ob dobri postrežbi najprej imenitno gostila. Šah je nato še bogato obdaroval odposlanca in ga med vsem tem prav previdno, toda temeljito izpraševal.

Kaj je Džingiskan čisto zares osvojil tako ogromno kitajsko cesarstvo tam daleč na vzhodu? Kaj so Džingiskanove vojske res tako neizmerne in je njihovih jezdecjev res ko peska v puščavah? Odposlanec je dobro odgovarjal, na zadnje tako kočljivo vprašanje pa je odgovoril ne kakor mongolski diplomat, ampak čisto tako, kakor da bi že od nekdaj hodil v šolo k mohamedanskim diplomatom.

»Džingiskanove čete,« je dejal tehtaje in prav počasi, »se po številu s svojimi, o šah, pač nikakor ne dajo primerjati.«

Postrani je pogledal šah Džingiskanovega odposlanca. Sam ni vedel, kaj bi.

Končno pa se je s tem odgovorom zadovoljil, čeprav to sploh ni bil odgovor. Končno je Džingiskanov odposlanec smel odpotovati z vsemi bogatimi darovi, ki mu jih je šah naložil. Na pot pa je dobil še najlepša voščila in prijazne pozdrave. (Dalej.)

S Spod. Štajerskega

Kočevarji na obisku v Gradcu. Na povabilo državnega namestnika in pokrajinskega vodje dr. Ueberreitherja je prispela prejšnji petek v Gradec skupina Kočevarjev iz brežiškega okraja ter je bila sprejeta v graškem gradu pri pokrajinskem namestniku. Dr. Ueberreither jih je pohvalil zaradi njihovega dela v novih naseljih, ki so jim dodeljena skupno s sorojaki iz Besarabije in Dobruže.

Gospodarska šola v Ptuj. Dne 21. septembra 1942 je bila v Ptuj odprta dvorazredna gospodarska šola. Vodi jo ravnatelj Gangl. Pouk na tej šoli je tudi to jesen že pričel ter sta oba letnika dobro zasedena.

Iz športa

SK Hermer — table tenis. Hermes poziva vse člane table teniške sekcije, da pridejo na sestanek, ki bo v soboto, 27. t. m. Zberejo naj se ob 18.45 pred kavarno Evropo. Vse sekcijske člane prosimo, da se v čim večjem številu udeležijo tega sestanka, ker bo važen.

Radio Ljubljana

dnevni spored za 26. november:
8.30 Jutrarnji koncert — 9 Poročila v nemščini in slovenščini — 12 Popoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Koncert za razvedrilo — 14 Poročila v nemščini — 14.15 Popoldanski koncert — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Popoldanski koncert — 17.45 Iz pesniškega sveta — 19 Intermezzi — 19.30 Poročila v slovenščini, napovedi sporeda za naslednji dan — 19.45 Kratke medigre — 20 Poročila v nemščini — 20.10 Iz glasbenih del R. Wagnerja — 21 Pesmi in melodije — 21.40 Prenos iz Beograda — 22 Poročila v nemščini — 22.10 Glasba za lahko noč.

MALI OGLASI

POZABljena je bila v Ljudski knjigarni živilska karta za november. Dobi se v knjigarni, tu, o

MESAR. POMOCNIKA in hlapeca sprejmem takoj. — Jože Musar, mesar, Sv. Petra c. 61. sta št. 61. b

ALI VESTE,

da vozi velik del avtomobilov danes s premoget? Od kdaj, po čigavi zaslugi in kako, boste brali v prihodnji »Svetovni številkilj« Naročite se na »Svete«.

ČEBULA

in RDEČE KORENJE dospelo. Čebula se dobi v skladišču člana sindikata Pielicka Ivana, korenje pa v skladišču Marjana Glavnika na Pogačarjevem trgu 1 v poljubni količini. Sindikat trgovcev s sadjem in zelenjavo v Ljubljani.

GOSPODICA

ki je v torek, 23. novembra vzel v slaščičarni Košak ženski deklet, naj ga vrne na upravo »Slov.«, da se izogne neprijetnostim, ki bi jo sicer doletele.

OPOZORILO!

Dr. Neda Žirovnik opozarjam, da hodi po hišah ženska, ki pobira podpore, sklicujoč se na moje ime. Podarjam, da dotične ženske ne poznam in da ji nisem dala nikakega priporočila.

PRODAM

fotografski aparat (6 krat 9) in kompas zn. »Bezard«, v zelo dobrem stanju. Prisojna ul. 1, vrata 4. 1

POSODO

za kisanje repe dobite pri Gospodarski zvezi.

BREZOVE METLE

držaje za lopate, ometa itd. dobite pri Gospodarski zvezi, Bleiweisova 29 in Matrova 10. 1

IZGUBILA SEM

na Dunajski cesti oziroma v bežigranskem avtobusu v sredo popoldne ročno torbico z večjo vsoto denarja. Najditelja naprošam, da najdene predmete odda proti nagradi v upravi »Slovenca«.

REPO IN ZELJE

za ribanje ter korenje in peso za krmo kučke Gospodarska zveza, Bleiweisova 29.

MLADA GOSPA

v sodno pisarniško prakso išče za čimprej primerno mesto v pisarni ali kaj sličnega. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 7517.

CVETJE

po najnižji ceni se dobi pri Baloh, Kolodvorska 18.

STARE URE

zapestne in žepne — samo v dobrem stanju. kupim. Janko Jazbec, urarski mojster, Miklošičeva c. 12.

PRIJATELJEM IN ZNANCEM NAZNANJAMO,
DA SO V IZVRŠEVANJU NARODNE DOLŽNOSTI V
SEPTEMBRU 1943 V BORBI PROTI KOMUNIZMU
POLOŽILI SVOJA MLADA ŽIVLJENJA
SLOVENSKE DOMOVINE NA OLTAR
NAŠI TOVARIŠI - URADNIKI,
GOSPODJE

PERNE ANTON
ING. SELJAK JOŽE
ROŽANC IVAN
FLISAR FRANCE

BODI JIM OHRANJEN ČASTEN SPOMIN
ZARADI VESTNEGA IZVRŠEVANJA URADNIH IN
NARODNIH DOLŽNOSTI!

MAŠA ZADUŠNICA BO DAROVANA
V CERKVI MARIJINEGA OZNANJENJA
PRI OO. FRANCISKANIH
V SOBOTO, DNE 27. NOVEMBRA OB 7 ZJUTRAJ.

URADNIŠTVO »PREVODA« IN
POKRAJIN. PREHRANJEVALNI ZAVOD »PREVOD«

F. CHIESA

11

Amarilis

»To je pa že od sile! Tako star si že, pa se še nisi naučil, kako se je treba obleči.«

Medtem ko mu je popravljala samovoznico, pa mu je rekla: »Torej veš, da se je Amarilis končno le odločila, da ostane pri nas.«

»Ahl!« je vzkliknil stric in jo debelo gledal. »Amarilis?... Ničesar še ne vem.«

»Saj sem ti že stokrat povedala!«

Ubog mož bi bil prisegel, da ni res in da mu še nihče ni tega povedal. A molčal je, ker se je bal, da bi ga žena zavrnila, če da ga že zapuška spomin... »Seveda, saj vse pozabiš od nosa do ust.« Ob tem očitu se je čutil silno užaljenega in ponižanega, kakor se čutimo prizadete ob vseh očitkih, ki so vsaj deloma upravičeni. Delal se je torej, kakor da bi se nenadoma spomnil.

»Da, da... saj res... zdi se mi... Seveda sva že govorila... Torej ostane pri nas... Prav... A njen oče?«

»Kaj ima pri tem njen oče? Mislim, da ima pravico iti kamor koli se ji zljubi. Zdi se mi, da je že polnoletna.«

»Hotel sem reči... Ali ve gospod Pardi? Ali ve, da...«

»Kaj nas briga, če gospod Pardi ve

ali ne? S svoje strani že vem, kakšen je ta gospod Pardi. In kako leta ti pa tisti gizdalin in tista vlačuga... Da, da: vlačuga. Kakor praviš ti dekletu, ki jo vidiš nič in dan v družbi vseh potepuhov in izčrednežev? Imenuj jo potepinko, če hočeš, imenuj jo... Toda nikar ne blebetaj preveč. Hotela sem ti samo povedati, da ostane Amarilis pri nas. Ali ti morda to ni po volji?«

»Meni?... Kaj pa misliš? Še zelo sem vesel. Toda... mislim sem... Treba bi ji bilo dati vokalno sobo. A morali bi jo prebarvati...«

Zakaj se razburjaš zaradi teh stvari? Pa prav ti!«

»Ne, hotel sem samo reči...«

Končno se je opogumil in povedal svoj razlog. A bal se je, da Amarilis ne bo mogla vzdržati ob tako vražji teti.

»Saj veš. Jaz sem se temu že precej privadil. Toda mlada deklica, ki ni navajena takega ravnanja. Morala bi...«

Umolknil je, prestrašen zaradi svoje lastne predrznosti. A teta Irena se ni razjezila. Rekla mu je samo: »Pojdi, no, tepec!...« s šaljivim naglasom in skoraj prijateljsko. Nato pa je zaključila:

»Nikar si ne delaj preglavic. Bom že sama poskrbela.«

XVII.

Poskrbela je kakor vedno. Toda to pot bi brzkone to ne bilo dovolj, če bi se ne bila pripetila neizgoda, ki je dobra teta ni mogla niti predvideti, niti želeli.

Drugo jutro ni mogla oditi h Pardičevim, ker je bilo treba najprej popraviti voz. Morala je počakati do popoldne. Teti je bilo to zelo neljubo, kajti vedno je hotela takoj izvesti vsako stvar, za katero se je odločila. Bila je nevoljna, ker ni mogla iti po nečakinih »štiri cape«; že bolj pa jo je jezilo dejstvo, da je ta »nespametna deklina« hodila po hiši s skoraj obupanin obrazom in vsakokrat ko se ji je približala, se je zdelo, da ji hoče nekaj reči. Teta pa je ni pustila do besede. Nepristano ji je nalagala nova dela, da Amarilis ni utegnila niti ziniti. Ko ji enkrat ni takoj dala drugega dela, je Amarilis začela: »Veš, teta...«

»Zdaj ni časa za klepetanje,« ji je presekala besedo. »Nesi to zrnje kokošim.«

Stric je bil na koncu vrta poleg kurinika. Naslonil je leste ob staro češnjo, splezal nanjo in se trudil, da bi z dolgo zakrivljeno palico pritegnil k sebi eno izmed vej, kjer je visel cel šop krasnih zrelih češenj. To delo je bilo zelo naporno. kajti stare češnje zelo ljubosumno čuvajo svoje redke sadove. Le nerade jih dajo ljudem in jih raje prepuščajo kosom.

Ko je stric Jona zagledal Amarilis, ji

je hotel pokazati kako je spreten; hotel je odtrgati lep šop češenj in jih ji podariti. Povzpel se je še nekoliko višje in se iztegnil še bolj naprej, da bi dosegel vejo. Pri tem pa je izgubil ravnotežje in padel na tla.

Samo zastokal je, Amarilis pa je zavpila na vse grlo. V hipu je pritekla teta, za njo pa služkinja, mož, ki je kopal na drugem koncu vrta in pismonoša. Vsi so se sklanjali nad ponesrečenca, vzklikali, jadikovali in iztegovali roke. Ko pa so ga hoteli dvigniti, je odkimal, mlo zastokal in pokazal na levo nogo. Seveda, noga je bila zlomljena. Še drugi so prihiteli. Naložili so ubogega ponesrečenca na nosilnico in ga odnesli v njegovo sobo. Kmalu je prihitel zdravnik, ugotovil, da je noga zlomljena, jo naravnal in obvezal. »Nikar se ne vznemirjajte. Čez dober mesec boste že spet hodili. Prav nič več se vam ne bo poznalo. Blagor vam Mesec dni boste lahko v miru počivali v svoji postelji, medtem ko meni ni mogoče počivati nemoteno nikdar več kot štiri ure.«

Ko je zdravnik odšel in so se odstranili tudi ostali, se je gospa Irena vrnila v sobo k bolniku, ki je ležal nepremično kakor mumija, z razprtimi očmi in je šepetal s slabotnim glasom:

»Mesec dni, ... mesec dni...«

»Mesec, dva ali deset: prava reč! Kakor da bi vsak tvoj dan bil vreden polico zlatat... Zdaj pa se morava sprezumeti. Noge ti nisem zlomila jaz. Dobil boš vse, kar boš potreboval in postregl! ti bomo.

kakor je treba, a... nikar se ne cmeril! Tudi zdihovati ni treba. Bodi tako prijazen in prihrani si ta obupani obraz za takrat, ko boš zares umiral... Hočeš nekoliko vina Marsala? Amarilis, prinesi steklenico.«

Amarilis je takoj izvršila ukaz in ni rekla ničesar ne tedaj, ne pozneje, niti, kar bi kazalo, da je nerada tukaj in da želi oditi domov. Nikakor ne bi bilo prav, da bi zapustila hišo, kjer se je pripetila nesreča in kjer je spoznala, da je postala potrebna.

XVIII.

Potrebna. Kdo bi znal dajati stricu po koščkih in žličkah hrano? Za to delo je bilo treba spretnosti in potrpežljivosti, ki je ni imela niti razburljiva teta Irena, niti nerodna služkinja. Poslušala je bolnikovo stokanje, mu ljubeznivo prigovarjala, zapirala in odpirala okna, podila muhe, ki bi jih stric prav lahko odpodil sem. Ure in ure je sedela ob njegovi postelji, čeprav trenutno stric ni potreboval ničesar.

Ko je prišla ura, ko je stric navadno po kosilu počival, je tudi zdaj zaspal in končno je Amarilis bila nekoliko prosta. Morala je nekoliko urediti sobico, ki je zdaj postala njena. Tiho je odšla iz bolnikove sobe. Bila je popolnoma mirna. Z zadovoljstvom je pogledala skozi okno na zeleno pokrajino in na kostanje, ki so se odevali vbledorume cvetove.